

نخستین همایش ملی اخلاق و عرفان در ادب فارسی

بررسی اندیشه‌های عرفانی در چهل و دو قصیده‌ی پروین اعتصامی

غلامرضا هاتفی اردکانی

چکیده:

پروین اعتصامی یکی از شاعران قدر اوّل زبان فارسی روزگار معاصر ماست. این شاعر غمزده‌ی معاصر، در روز ۲۵ اسفند سال ۱۲۸۵ شمسی در تبریز، دیده به جهان گشود. او با بهره‌گیری از مکتب پدر خود، توانست در قالب‌های شعری، از قبیل قصیده، مثنوی، قطعه و... طبع آزمایی کند. در این پژوهش تلاش شده است با جستاری در چهل و دو قصیده‌ی مندرج در دیوان اشعار پروین اعتصامی، اندیشه‌های متعالی و عرفانی موجود در این قصاید بررسی شود. آنچه شعر پروین را از شاعران و سرایندگان دیگر ممتاز و شاخص تر نموده است؛ علاوه بر اجتماعی بودن محتوای سروده‌هایش، وجود مضامین و مفاهیم متعالی و عرفانی است که در اشعارش به ویژه در قصاید غرای او، خودنمایی می‌کند. مفاهیمی عالی چون انسان، مذهب دنیا، تقدیرگرایی، دوری از نفس، علم آموزی و دانش ورزی، دوری از حرص و طمع، ناپایداری قدرت‌های مادی و روی آوردن به جهان معنویت و... در قصاید این شاعر برجسته‌ی معاصر، تجلّی یافته و به کارگیری چنین مضامینی، تداعی کننده‌ی قصاید ارزشمند عرفانی و فلسفی سنایی غزنوی، ناصر خسرو قبادیانی بلخی و شیخ مصلح الدین سعدی شیرازیست.

واژگان کلیدی:

پروین، اعتصامی، قصاید، عرفان، شعر معاصر، انسان، علم آموزی، حقیقت‌جویی